

ANNA AHMATOVA

REEKVIEM

Tõlkinud ja kommenteerinud Doris Kareva

Ei varjanud ma tookord hirmu sunnil
End võõra taeva, võõra tiiva all —
Ma seisin oma rahva seas sel tunnil
Ja tundsin, mida tuli tunda tal.

1961

Eessõna asemel

Hirmsail ježovštšina aastail veetsin ma seitseteist kuud ootejärjekordades Leningradi vanglate väravate ees. Kuidagi kord keegi «tundis mu ära». Siis minu järel seisev siniste huultega naine, kes kindlasti polnud kunagi kuulnud mu nime, ärkas meile kõigile omasest tardumusest ja küsis mult kõrva sisse (seal rääkisid kõik sosinal):

— Kas s e d a suudate kirja panna?

Ja mina vastasin:

— Suudan.

Siis libises midagi naeratuse sarnast üle selle, mis oli kunagi olnud tema nägu.

1. aprillil 1957 Leningradis

Pühenduseks

Selle mure ees mäed kummardavad,
Jõgi voolusängis seisatus,
Kuid on rasked riivid, lukud, tabad,
Trellitatud ukсед, mille taga
Hingab surmlik igatsus.
Mõnd ehk trööstib tuuleõhu õrnus,
Mõnda ehavalgus rahusam —
Mitte meid, meil kõigil selles pörgus
Võtmekrigin võik vaid kaigub kõrvus,
Saatjaks valvurite raske samm.
Hommikpalvusele virgusime,
Metsistunud linnas ekseldes
Surmavaikseid hingi kohtasime —
Madal päike, Neeval udumine,
Lootus üha laulmas kauguses.
Kohtuotsus . . . Pisar paisu tagant —
Kõigest juba lahtikistuna,
Nagu rusikalöök oleks raband,

Valu otse elu tuiksoont taband,
Vangub teele . . . Ihuüksinda . . .
Kuhu saatuskaaslased mul sattund,
Saatjaks neil mis hirmuviirastus?
On nad Siberis ehk tuisku mattund,
On kuupaiste nende paled katnud?
Neile see mu viimne tervitus.

Märtsis 1940

Sissejuhatuseks

See sündis, kui valgustas palge
Rõõm surnul vaid, rahu kes saand.
Ja kui oma vanglate külge
Jäi kõlkuma Leningrad.
Kui vankusid hullunult piinast
Vastu hukule hulgad ja kui
Neile hüvastijätku veel viimast
Järgi vilistas vedurihuilg.
Surmatähed me üle neetud,
Vähkres süütuna Venemaa, —
Vangiveokitest läbi veetud,
Pekstud verise saapaga.

1

Ao aegu nad tulid, su võtsid
Ja viisid — kõik tardus mu sees —
Kambrihämamas lapsed nutsid,
Küünal vaakus ikooni ees.
Surmahigi su laubal, külm sina
Su huulil — see pilt ei kao eall!
Kui streletside naised, ka mina
Kremlü müüri all ulguma pean.

1935

2

Vaikselt voolab vaikne Don,
Kuldkuu tuppä tulnud on,

Müts pääs viltu, seisma jääb,
Seina ääres varju näeb.

Naine maas sääil haigena,
Naine ihuüksinda.

Poeg on vanglas, hauas mees,
Palvetage minu eest.

3

Ei, see pole mina, see keegi teine, kes kannatab nii.
Mina nõnda ei suudaks, ent see, mis siin toimus,
Kaetagu musta kaleviga
Ja viidagu laternad ära . . .

Öö.

4

Kui näinuksid ette, kelm pilkaja,
Keda armastasid kord kõik,
Ülemeelik noor elupillaja,
Mis su saatusest saada võib —
Kolmesajandana kuis seisad kord
Pikas reas Krestõ vangla ees
Ja ei sula uusaasta jäitekord
Sinu tulises silmavees.
Vangla pappel vaid tuules on võppumas,
Kõik vait — ent kui palju säääl
Süütuid elusid sees on lõppemas . . .

5

Pea poolteist aastat koju ma
Sind kisendamas siin,
Käed krampund põlvi timukal,
Mu poeg, mu surmapiin.
Ei suuda taibata — kõik on
Ilmsegi, pimestund —
Kes inimene on, kes loom?
Kas kaugel tapatund?
Vaid raue kellalaja eel
Ja tolmund lilli, jälgi teel
Teabkust eikuhugi.
Ja sihhib silmepõhja just
Hiidhiilgav täht ja hukatust
Ta töötab kindlasti.

1939

6

Nädalaid on lennand mööda.
Ei ma tea, kuis juhtus see.
Pojake, kuis vanglasse
Vaatasid küll valged ööd ja
Vahtima sind jäidki vast.
Kuumal kullipilgul nemad
Üha surmast kõnelevad
Ja su ristist ülevast.

1939

7

Kohtuotsus

Ja see sõna kivisena langes
Mu veel elavale rinnale.
Noh, ma olin valmis, annan andeks,
Küll saab üle elatud ka see.

Täna on mul üldse palju teha:
Mälu hävitada lõpuni,
Kivistada hing, et õpiks keha
Elamise ära uuesti, —

Aga ei . . . Kuum südasuve kahin
Voogab nagu püha akna all.
Teadsin seda tunnet, kuidas vahin
Tühja maja päeval heledal.

1939. a suvel

8

Surmale

Sa tuled niikuinii — miks mitte nüüd?
Ma ootan sind — see on nii vaevaline.
Lamp kustutatud mul, uks avatud
Su ees, sa põline ja lihtne ime.
Ükskõik mis kujul tule, nagu tahad —
Kas sajad taevast sa kui pommisööst,
Kas tüüfuses mind määndavad su lehad,
Bandiidina kas ligi hiilid ööst,
Või kasvõi lookesena, millest ammu
On kõigil kõrini — ta on nii tuttav —
Näen sinist mundrimütsi, kelle kannul
Näost kaame majavalitseja ruttab . . .
Öös sirab Põhjatäht. Mul nüüd on kõik ükskõik.
Vaht kobrutamas Jenissei jõe vees.
Ja armastatud silme siniläik
Vaob tuhmiks viimse jubeduse ees.

19. augustil 1939
Majas Fontankal

9

Poolvarjutatud juba hing
Mul meelesegaduse tiivast,
Mis musta kuristikku mind
Veab, joobnut tema tuleviinast.

Ja loovutama talle vist
Pean lõpuks võidu, mõistan kuuldes
Võikvõõrast segast sonimist,
Mis tulemas mu enda huultest.

Ja midagi ei luba ta
Mul kaasa võtta enesega
(Kuis teda ka ei anuks ma
Ja peale ei käiks palvetega) —

Ei kivistunud ohkamist,
Ei poja kohutavaid silmi,
Ei vanglaruumis kohtamist,
Ei ähvardavat äikseilma,

Ei armsa käte jahedust
All varjulise pärna vana,
Ei lohutavat mahedust —
Su viimset kaugenevat sõna.

4. mail 1940
Majas Fontankal

10

Ristilöömine

«Ära mind nuta, Ema,
mind hauas viibijat»

I

Suurt tundi ingliskoorig ülistasid
Ja taevad sulatules ujusid.
«Miks hülgasid mu, Isa?» küsis ta siis.
Ja palus: «Ema, ära nuta mind . . .»

II

Nuttis, rebis riideid Magdalena.
Jünger tardus kivikangena.
Kuid kus vaikivana seisis Ema,
Ükski pilk ei söändand langeda.

1940—1943

Epiloog

I

Ma nägin, kuidas sisse langeb pale,
Hirm alasti vaid vahib lauge alt
Ja raiub kõikidele nägudele
Kiilkirja kannatus karmjubedalt.
Kuis valu ühe ööga ruuged, pruunid
Ja mustad juuksed hõbedaseks teeb,
Kuis närtsib naeratus truu sõbra huulil

Ja naerus heitumus vaid väriseb.
Ei tõuse üksi enda pärast hää
Mul palveks — mõtlen siin ka kõiki teisi,
Kes pakases ja juulileitses säääl
All pimeneva punamüüri seisid.

II

Taas läheneb mälestustunde neid.
Ma näen, ma kuulen, ma tunnen teid —

Nii seda, kel hing lahkus koduteel,
Nii teist, kes võõral maal viibib veel,

Ja seda, kes raputas kaunist pead
Ning lausus: «Mu kodu on siin, kas tead.»

Neid nimepidi küll hüüaksin veel —
Kõik pühitud mälust — on jäänud vaid keel.

Just vaestest neist sõnust ma kodusin
Rüü selle, mis neid nüüd on ootamas siin.

Nad meeles on ikka ja alati mul,
Kesk tänastki häda neid mäletan küll,

Kui häält ka ei tule mu piinatud suust,
Mis tulvil mustmiljoni kisendust —

Las mäletavad siis nemadki mind,
Las palvetavad, et pääseks mu hing.

Ja kui siin maal mõeldaks kunagi ehk
Ausammast mul rajada, mis oleks eht,

Siis nõustudes tingimus mul on üks:
Et mereranda ei püstituks

See sammas, kus on minu sünnipaik —
Mul merega katkenud sidemed kõik;

Ei Kuninga Aeda, kus püha puu
Pikk vari mind otsimas troostitu,

Vaid sija, kus kolmsada tundi ma
Küll seisnud ees suletud värava.

Et surmatunnilgi meelest ei kaoks
Must vankrite mürin mul, needus mu jaoks,

See paukuv uks, valvuri ükskõikne koon
Ja vanaeit ulgub kui haavatud loom.

Mu pronksiks tardunud laugelt vaid
Las sulalund voolab kui pisaraid,

Ja vangla tuvi las kudrutab veel
Ning vaikselt las laevu läeb Neeva veel.

1940 märtsis

Käesolev tõlge toetub kohati Marie Underi tõlkele aastast 1967, tehtud «Reekviemi» esmatrüki järgi, mis ilmus Münchenis 1963.

Mõned sõnaseletused:

ježovštšina — NKVD ühe verejanulisema juhi Nikolai Ježovi järgi nimetatud ajajärk; streletsid («Amburid») — tsaar Ivan Julma poolt asutatud jalaväeosad, kelle hukkamisest Kremli müüride all 1689. a Peeter I isiklikult osa võttis;

«poeg on vanglas, hauas mees» — Ahmatova esimene abikaasa luuletaja Nikolai Gumiljov (s 1886) lasti maha 1921. a, poeg Lev Gumiljov, hilisem muinsusteadlane ja orientalist, viibis 20.—35. eluaastani põhjusetult vangis; vanglas suri ka Ahmatova kolmas abikaasa kunstiajaloolane Nikolai Punin;

Krestõ vangla — Leningradi eeluurimisvangla, kus kinnipeetavaid enne kohtuotsust piinati;

«sinine mundrimüts» — kuulus NKVD vormiriietuse juurde;

«Ära mind nuta, Ema, / mind hauas viibijat» (Ne rōdai Méne Mati, vo grobu suštšu) — kirikuslaavi tekst, mis esineb ülestõusmispüha laupäevahommiku jumalateenistuses ja on seotud kuulsa samanimelise ikooniga;

«mereranda (- - -) kus on minu sünnipaik» — Ahmatova sündis 1889. a Odessas;

«Kuninga Aed» — mõeldud on Tsarskoje Selo parki, kus möödus Ahmatova noorpõlv, millele ta viitab ka 4. luuletuse algusridades «Kui näinuksid ette, kelm pilkaja . . .»